

แบบสรุปรายงานวิจัย

1. **ชื่อเรื่อง** : แนวทางบรรลุละเมิดขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญ อำเภอดงหลวง
จังหวัดอุบลราชธานี

2. รายชื่อนักวิจัย

2.1 หัวหน้าโครงการวิจัย : นายสุธีเกียรติ์ ผดสูงเนิน

2.2 ผู้ร่วมวิจัย : นายบัญชา นวนสาย

นายณัฐพล วงษ์รัมย์

3. ความเป็นมา

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ ครอบครัว อุบัติเหตุและอาชญากรรมซึ่งกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ดังคำกล่าวของนายเซอร์เบอร์นาร์ด อีสแมน อดีตโฆษกรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรีมาร์กาเร็ต แทตเชอร์ ประเทศอังกฤษ ระบุว่า “ความมัวเมาในการดื่มสุรา รวมถึงความรุนแรงในหมู่วัยรุ่น สะท้อนถึงภาวะตกต่ำด้านบรรทัดฐานและระเบียบวินัย” (กันยาภรณ์ เพ็ญวิสุทธิ, 2552) รัฐบาลจึงได้ออกพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มีผลตั้งแต่วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2551 โดยมีสาระสำคัญในมาตรา 31 ข้อที่ 4 ห้ามมิให้ผู้ใดบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติตามมาตราที่ 27 ข้อที่ 5 และห้ามมิให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ตามมาตรา 29 (ราชกิจจานุเบกษา, 2551) ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ลดปัญหาและผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ช่วยเสริมสร้างสุขภาพของประชาชน สร้างความตระหนักถึงพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และป้องกันเด็กและเยาวชน มิให้เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยง่าย

ผลกระทบที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากปัญหาทางด้านร่างกาย ซึ่งก็คือมีผลต่อตับ ทำให้เป็นโรคตับแข็ง มะเร็งตับ หรือผลต่อหัวใจ ฯลฯ แล้ว อันตรายที่หลายคนอาจจะไม่นึกถึงก็คือผลต่อโรคทางจิตประสาท ซึ่งก็ส่งผลกระทบต่อร่างกายอย่างมากมายมหาศาลได้เช่นกัน(กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, ม.ป.ป.) ซึ่งสอดคล้องกับ แพทย์หญิงหทัยชนนี บุญเจริญ(ม.ป.ป.) กล่าวว่า ผลกระทบที่เกิดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คืออารมณ์และพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่ายพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง การตัดสินใจและการควบคุมตัวเองไม่ดี มีปัญหาการนอน โดยเฉพาะภายหลังการดื่มเหล้ามีพฤติกรรมหรือสภาพจิตใจเปลี่ยนแปลงอย่างไม่เหมาะสม เช่น มีพฤติกรรมทางเพศหรือก้าวร้าวอย่างไม่เหมาะสม อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย การตัดสินใจไม่ดี ไม่สามารถเข้าสังคมหรือทำงานได้ นอกจากนี้ผลกระทบที่ส่งต่อการเรียนคือ 1) ความบกพร่องทางสติปัญญาและการเคลื่อนไหว จะเกิดขึ้นหลังจากการดื่มในแต่ละครั้ง ซึ่งจะขึ้นอยู่กับปริมาณการดื่มในครั้งนั้นๆ ด้วย 2) ความจำเสื่อมแบบไปข้างหน้า หลังการดื่มในปริมาณมากๆ เซลล์สมองถูกทำลายเนื่องจากการใช้แอลกอฮอล์ 3) ความบกพร่องด้านความจำ ซึ่งรูปแบบที่รุนแรงที่สุดคือ Korsakoff syndrome มีความสัมพันธ์กับการขาดไทอามีน ร่วมกับการได้รับพิษจากแอลกอฮอล์ โดยจะมีอาการความจำเสื่อมในระยะสั้น แต่จะรักษาความจำระยะยาวและการคิดย้อนอดีตได้ดีกว่า 4) อาการผิดปกติที่สมองส่วนหน้า

ทำให้เกิดความบกพร่องในด้านการคิดรวบยอดการวางแผน และการจัดระบบ 5) การฝ่อของสมองส่วนซีรีเบลลัม ทำให้เกิดการเดินเซ ทรงตัวได้ไม่ดี 6) ภาวะเลือดใต้เยื่อหุ้มสมอง ทั้งเฉียบพลันและเรื้อรัง อาจเกิดหลังจากมีอุบัติเหตุที่ศีรษะซึ่งอาจถูกมองข้ามไปเนื่องจากการได้รับพิษจากแอลกอฮอล์ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข,ม.ป.ป.) ส่วนผลกระทบที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจคือค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการดื่มสุราในแต่ละครั้ง ดัง นิรติยา ใจเสียง และคณะ (2549) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 500 คน ผลการสำรวจพบว่านักศึกษาที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เสียค่าใช้จ่ายในการดื่มเฉลี่ยแต่ละครั้งคนละ 218 บาท ซึ่งสอดคล้องกับแสงหล้า อินทจักร์(ม.ป.ป.) โดยข้อมูลวิจัยปัญหาสุราชี้ชัดว่า สุราคือที่มาของความยากจน ผู้มีรายได้น้อยจะใช้รายได้ที่ตัวเองหามาได้ไปกับการดื่มเหล้าเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าผู้มีรายได้มาก โดยผู้มีรายได้น้อยกว่า 2,000 บาทต่อเดือน จ่ายเพื่อดื่ม 100 บาท ต่อเดือน แม้ตัวเลขไม่สูงนักแต่คิดเป็นถึงร้อยละ 10.0 ของรายได้ หากเทียบกับผู้มีรายได้ 20,000 บาทต่อเดือน ที่มีค่าใช้จ่ายในการดื่ม 415 บาท ต่อเดือน หรือ ร้อยละ 0.9 ของรายได้ ก็ถือว่าใช้จ่ายเกินตัวไปกับการดื่มมากกว่าถึง 11 เท่า นอกจากนี้การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังส่งผลกระทบต่อสังคมโดยผลที่เกิดขึ้นในทันทีของการดื่ม ผลักดันให้ก่อความรุนแรงคือ การไปก่อกองการงานของสมองโดยเฉพาะกับส่วนที่ควบคุมความรู้สึกลึกซึ้งซอซัด ทำให้สมองส่วนอื่นเพิ่มอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรม ส่งผลให้ผู้ดื่มขาดความยับยั้งชั่งใจดังเช่นที่มีในภาวะปกติ

ปัจจุบันการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยผลกระทบจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงตัวผู้บริโภคเท่านั้น ครอบครัว บุคคลรอบข้าง ชุมชน สังคมและประเทศ ต่างต้องได้รับภาระจากผลกระทบดังกล่าว ในปัจจุบันประเทศไทยมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากเป็นอันดับ 3 ของทวีปเอเชีย ข้อมูลขององค์การอนามัยโลกแสดงให้เห็นว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุของการเจ็บป่วยกว่า 60 โรค และในแต่ละปีประเทศไทยมีนักดื่มหน้าใหม่เพิ่มขึ้นประมาณ 2.5 แสนคน ซึ่งส่วนใหญ่ที่ดื่มเหล้าเหล่านั้นเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยสามารถหาเครื่องดื่มได้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์: 2558)

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี มีความต้องการดำเนินการลดปริมาณเรื่องการดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน เนื่องจากผลจากการสำรวจข้อมูล TCNAP และข้อมูล RECAP พบว่าสถานการณ์ด้านการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ มีประชากรนักดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนใหญ่เป็นนักดื่มที่มีครอบครัว ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาภายในครอบครัว ทั้งการทะเลาะวิวาทในครอบครัว ปัญหาการใช้ความรุนแรงกับเด็กและสตรี ส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงและสุ่มเสี่ยงที่จะนำไปสู่การใช้ความรุนแรง โดยมีพฤติกรรมเลียนแบบ อันจะนำไปสู่ปัญหาอื่นๆต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญได้ดำเนินการเพื่อควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามนโยบายท้องถิ่นหมู่บ้านรักษาศีล 5 งดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานบุญ และปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 โดยมีสถานศึกษา นักปกครอง นักพัฒนาชุมชน พระสงฆ์ และหน่วยงานเข้าร่วมรณรงค์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญยังมีนโยบายการสร้างเสริมความเข้มแข็งภายในชุมชนขึ้น เช่น การตั้งเครือข่ายกลุ่มพระสงฆ์หรือพระสังฆพัฒนา กลุ่มโรงเรียนปลอดน้ำเมา เพื่อการจัดการปัญหาในชุมชน ที่มีแนวคิดในการร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนโดยมีความต้องการพัฒนากลุ่มเครือข่าย “บวร”

ซึ่งประกอบไปด้วยบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อสร้างพลังและเพื่อการร่วมมือในการแก้ปัญหาการใช้เครื่องตี๋ม แอลกอฮอล์ภายในครอบครัว

จากความสำคัญดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการพัฒนาเครือข่ายแนวร่วม “บวร ลดเหล้า” ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี ขึ้น เพื่อลดปัญหาการตี๋มสุราของเยาวชนและประชาชนในชุมชน และเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการลดเหล้า ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี ต่อไป

4. วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อสร้างกลุ่มความร่วมมือในการแก้ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี

1.2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริม “บวร” ในการลดเหล้าขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี

5. ขอบเขตการดำเนินงาน

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ วิธีการลด ละ เลิก และการสร้างเครือข่ายลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดการตี๋มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการมีส่วนร่วมของ “บวร” ซึ่งหมายถึง 3 องค์การประสานความร่วมมือในชุมชน ดังนี้

บ หมายถึง ครอบครัวหรือชุมชนใน 11 ชุมชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งหมายถึงร้านค้า กลุ่มชุมชนในรูปแบบต่างๆ

ว หมายถึง วัดหรือพระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้านหรือชุมชนในเขตตำบลนาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งสิ้น 6 วัด และรวมถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมบวรลดเหล้านี้ด้วย

ร หมายถึง โรงเรียนหรือสถานศึกษา ที่เข้าร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมบวรลดเหล้าที่อยู่ในเขตตำบลนาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มลด ละ เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน (บ) ตัวแทนพระสงฆ์ในวัดต่างๆในเขตตำบลนาเจริญ(ว) และตัวแทนโรงเรียนต่างๆ (ร) ในเขตตำบลนาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ สภาพปัญหาการตี๋มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางลดการตี๋มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสร้างกลุ่มเครือข่าย

6. ประเด็นหลักในการทบทวนวรรณกรรม/กรอบแนวคิดการวิจัย

6.1 ประเด็นหลักด้านสภาพปัญหา (Input)

6.1.1 พบว่าสถานการณ์ด้านการบริโภคเครื่องดื่มนอกสถานที่ในพื้นที่ตำบลนาเจริญ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

6.1.2 ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาเช่น ปัญหาครอบครัว การทะเลาะวิวาท และปัญหาอุบัติเหตุ

6.1.3 ชุมชนต้องการแนวทางส่งเสริมการ“ลดเหล้า”ในชุมชน เพื่อแก้ปัญหาการดื่มสุราของสมาชิกชุมชน

6.2 ประเด็นหลักด้านกระบวนการ (Process) โดยเน้นการค้นหาแนวทางการส่งเสริมการ“ลดเหล้า” เพื่อแก้ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน เช่น การส่งเสริมบุคคลต้นแบบ องค์กรต้นแบบ พื้นที่ต้นแบบ และเครือข่ายเรียนรู้

6.3 ประเด็นหลักด้านผลลัพธ์ (Output)

6.3.1 ชุมชนได้แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการลดเหล้าเพื่อแก้ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

6.3.2 ชุมชนมีแนวโน้มในการลดปริมาณนักดื่มและกลุ่มเสี่ยงในการบริโภคแอลกอฮอล์

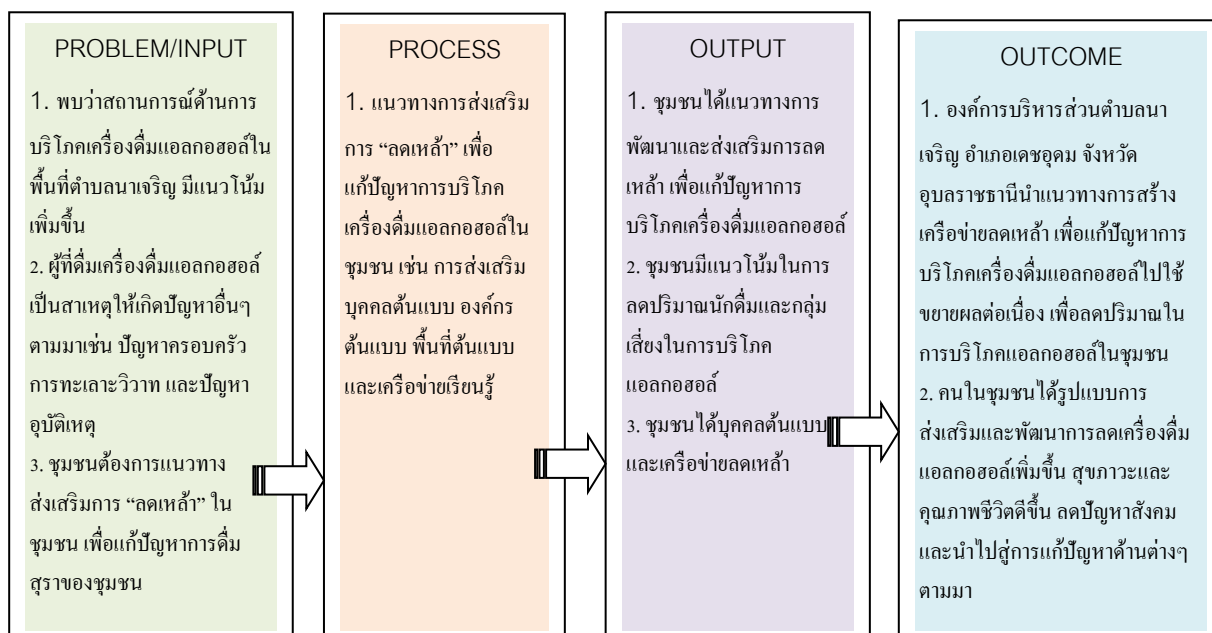
6.3.3 ชุมชนได้บุคคลต้นแบบและเครือข่ายลดเหล้า

6.4 ประเด็นหลักด้านผลกระทบ (Outcome/Impact)

6.4.1 องค์กรบริหารส่วนตำบลนาเจริญ อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี นำแนวทางการสร้างเครือข่ายลดเหล้า เพื่อแก้ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปใช้ขยายผลต่อเนื่อง เพื่อลดปริมาณในการบริโภคแอลกอฮอล์ในชุมชน

6.4.2 คนในชุมชนได้รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาการลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น สุขภาพและคุณภาพชีวิตดีขึ้น ลดปัญหาสังคมและนำไปสู่การแก้ปัญหาด้านต่างๆตามมา

สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้



7. วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบข้อมูลเชิงปริมาณ มุ่งเน้นการเก็บข้อมูลภาคสนามและประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์ การสังเกต การจัดเวที การประชุมอย่างมีส่วนร่วม และการถอดบทเรียนจากนักวิจัยในทีมวิจัยและชุมชน ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ จะเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลยืนยันข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพอีกชั้นหนึ่ง

การดำเนินงานมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ

ระยะที่ 1 การเตรียมการด้านทีมวิจัย (ทีมวิจัยประกอบด้วย อาจารย์/นักวิจัยของมหาวิทยาลัย นักวิจัยในพื้นที่ ผู้ประสานงานของ อปท.ในพื้นที่ และนักศึกษา) เตรียมพื้นที่เป้าหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการลดเหล้าในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาการดื่มสุราของสมาชิกในชุมชน ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการลดเหล้า

ระยะที่ 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดแผน ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย หาแนวทางการเสริมแรงเยาวชนต้นแบบ เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นการนำเสนอแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการลดเหล้าเพื่อแก้ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการถอดบทเรียน

กลุ่มเป้าหมาย มีดังนี้

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี
- 2) ประชาชน ชุมชน เด็กและเยาวชน พระสงฆ์ บุคลากรและหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ในพื้นที่ตำบลนาเจริญ และพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องและรับรู้โครงการ “บวร ลดเหล้า”
- 3) กลุ่ม ผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ อบต.นาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี

แผนการดำเนินงาน มีดังนี้

| ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลักของ โครงการ/ช่วงเวลาที่ดำเนินการ | วิธีการดำเนินกิจกรรม |
|---|--|
| 1. ระยะการเตรียมการด้านทีมวิจัย (ทีมวิจัยประกอบด้วย อาจารย์/นักวิจัยของมหาวิทยาลัย นักวิจัยในพื้นที่ ผู้ประสานงานของ อปท. ในพื้นที่และนักศึกษา) เตรียมพื้นที่เป้าหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง | |
| 1.1 การเตรียมทีมวิจัย (ก.พ.60) | -ประชุมทีมงานนักวิจัยร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่ -วางแผนการดำเนินงาน -ออกแบบเครื่องมือ วิธีการ กำหนดบทบาทหน้าที่ของนักวิจัยและทิศทางการทำงานร่วมกัน |
| 1.2 การเตรียมชุมชน (ก.พ.60) | -จัดเวทีประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันใน |

| ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลักของ โครงการ/ช่วงเวลาที่สำคัญ | วิธีการดำเนินงาน |
|--|---|
| | วัตถุประสงค์และการดำเนินการ -วางแผนร่วมกันกับชุมชนโดยนำเสนอแผนงานและพัฒนาปรับปรุง แนวทางเพื่อความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ในการวิจัย -วางแผนการพัฒนาและใช้เครื่องมือ การเก็บข้อมูลร่วมกัน -ประชาสัมพันธ์และรับสมัครกลุ่ม กลุ่มเป้าหมาย ผู้เข้าร่วม โครงการ (นักวิจัยชุมชน) |
| 1.3 การเตรียมเครื่องมือ และการเก็บ ข้อมูล (ก.พ. 60) | -จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างและออกแบบเครื่องมือเพื่อเก็บ ข้อมูลการวิจัย -กำหนดแนวทาง ประเด็น วิธีการและเป้าหมาย ในการเก็บข้อมูล -สร้างแบบเก็บข้อมูลการวิจัยเพื่อนำไปใช้ |
| 2. การประชุมเชิงปฏิบัติการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดแผน ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย หาแนวทางการ เสริมแรงเยาวชนต้นแบบ เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย | |
| 2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อกำหนดแผน ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เก็บรวบรวม ข้อมูลการวิจัย (มี.ค. – มิ.ย. 60) | -ประชุม Focus group แบบมีส่วนร่วม -ออกแบบแผนปฏิบัติการ/กิจกรรม/ดำเนินการ/ประชาสัมพันธ์ ผู้เข้าร่วมโครงการ/รับสมัครสมาชิกเครือข่าย -ได้แผนปฏิบัติการกิจกรรมการแนวทางการพัฒนาส่งเสริม “บวร ลด เหล้า” ในชุมชน อบต.นาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัด อุบลราชธานี |
| 2.2 จัดกิจกรรมการพัฒนาส่งเสริม “บวร ลดเหล้า” ในชุมชน อบต.นา เจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัด อุบลราชธานี (มี.ค.-มิ.ย. 60) | -ดำเนินการตามแผน เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยนักวิจัย ในท้องถิ่น ชุมชน -แบบสังเกตพฤติกรรม -แบบประเมินความคิดเห็น |
| 3. การประชุมร่วมระหว่างภาคีนักวิจัย เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล จาก ผลการดำเนินงานวิจัย (มิ.ย. – ส.ค. 60) | -การสร้างการเรียนรู้ โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลจาก การวิจัย โดยภาคีเครือข่ายและนักวิจัยชุมชน กับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง |
| 4. ติดตามผล สรุป ประเมินผล และ ถอดบทเรียนจากการวิจัย นำเสนอต่อ ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (ก.ย. – ต.ค. 60) | -ประชุมทีมงานวิจัยและนักวิจัยร่วมในพื้นที่ เพื่อให้ได้แนวทางการ พัฒนาส่งเสริม “บวร ลดเหล้า” ใน อบต.นาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี -ประเมินผลการดำเนินงานวิจัยและถอดบทเรียนร่วมกันระหว่าง นักวิจัยในชุมชนและภาคี |

| ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลักของ โครงการ/ช่วงเวลาที่จะดำเนินการ | วิธีการดำเนินกิจกรรม |
|---|---|
| | จัดเวที คืบข้อมูล นำเสนอรายงานการวิจัยต่อชุมชน และ สาธารณะต่อหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป |

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบข้อมูลเชิงปริมาณ โดยอธิบายแบบพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยสามารถวัดได้ทั้งในด้านรูปธรรมและพฤติกรรม จึงใช้เครื่องมือหลากหลายวิธี เช่น แบบประเมินความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรม ฯลฯ จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

การติดตาม/ประเมินผลภายใน

1. ประสานงานนักวิจัยและนักวิจัยเครือข่าย โดยใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานวิจัยในพื้นที่ เช่น Facebook Line E-mail และการเดินทางลงพื้นที่ภาคสนาม
2. ประเมินผลโดยใช้เครื่องมือ และประเมินผลจากการวิจัย การสัมภาษณ์ การสังเกต การจัดเวที การประชุมอย่างมีส่วนร่วม แบบสอบถาม และการถอดบทเรียนจากนักวิจัยในทีมวิจัยและชุมชน
3. ประชุมนักวิจัยและเครือข่าย เพื่อถอดบทเรียนและสรุปผลร่วมกัน

8. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดของโครงการ จำแนกเป็น 2 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสร้างกลุ่มความร่วมมือในการแก้ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในครัวเรือน พบว่า มีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุน มีการประชุมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน “บวร” ในพื้นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงาน สสส. เพื่อจัดโครงการลดปัญหาจากยาเสพติด ส่วนตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ ได้แก่ ชุมชนบวรได้แนวทางการเสริมพลังสมาชิกต้นแบบในการ “ลดเหล้า” เพื่อแก้ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และชุมชนบวรสามารถลดปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริม “บวร” ในการลดเหล้าขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญ อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ชุมชนบวรมีความเข้มแข็งจากการสนับสนุนของหน่วยงานรัฐทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐอื่นๆ มีชุมชนเครือข่ายเพิ่มขึ้น โดยมีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และจังหวัดกาฬสินธุ์ เข้าร่วมเป็นเครือข่ายเรียนรู้เกี่ยวกับแอลกอฮอล์ มีผู้นำชุมชน พระสงฆ์ผู้ปกครองคณะสงฆ์ และผู้บริหารสถานศึกษาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญให้ความร่วมมือในการสนับสนุนชุมชน “บวร” ให้เข้มแข็ง ส่วนตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ ได้แก่ ได้หลักสูตรการเรียนรู้เพื่อการลดเหล้าของชุมชน “บวร” ได้เครือข่ายกลุ่มอาชีพต้นแบบในการสร้าง

ความเข้มแข็งเพื่อการลดเหล้าเพิ่มขึ้น ชุมชนลดปริมาณนักดื่มหน้าใหม่ และนักดื่มกลุ่มเสี่ยงในการบริโภค แอลกอฮอล์ ชุมชนได้บุคคล กลุ่มอาชีพ วัด ร้านค้า และเยาวชนต้นแบบเพิ่มขึ้น

กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและบทเรียนจากการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ บทเรียนจากแนวทางจาก การส่งเสริมลดเหล้า“บวร”ในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัด อุบลราชธานี พบว่า ถ้าการสร้างกลุ่มความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน คริวเรือน นั้น มีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุน ภาคศาสนา สถานศึกษา โดยมีการประชุมอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน “บวร” ในพื้นที่แล้วชุมชนจะได้แนวทางการเสริมพลังสมาชิกต้นแบบในการ“ลดเหล้า”เพื่อแก้ไขปัญหาการ บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในหลายรูปแบบ เช่น ชุมชนมีการลดปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ หลักสูตรการเรียนรู้เพื่อการลดเหล้าของชุมชน“บวร”มีเครือข่ายกลุ่มอาชีพต้นแบบในการสร้างความเข้มแข็ง เพื่อการลดเหล้าเพิ่มขึ้น ชุมชนลดปริมาณนักดื่มหน้าใหม่และนักดื่มกลุ่มเสี่ยงในการบริโภคแอลกอฮอล์ ชุมชน ได้บุคคล กลุ่มอาชีพ วัด ร้านค้า และเยาวชนต้นแบบเพิ่มขึ้น โดยมีเครือข่ายเพิ่มขึ้น 20 ตำบล ในพื้นที่ 3 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นอกจากนั้น แนวทางบวรลดเหล้าในพื้นที่ตำบลนาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี แห่งนี้ มีพระสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนปลอดเหล้า ทั้งด้วยความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่มี อดุมการณ์มุ่งมั่นแก้ไขปัญหาและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ทั้งด้วยความปฏิบัติดีปฏิบัติชอบจนเป็นที่เคารพ ศรัทธาเชื่อมั่นของชุมชน หากขาดพระสงฆ์นักพัฒนาเช่นนี้แล้วก็ยากที่จะขับเคลื่อนให้เป็นชุมชนปลอดเหล้าได้ เช่นกัน

ข้อค้นพบในส่วนของปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จ/ข้อจำกัด ที่สำคัญ คือ ท้องถิ่นและชุมชนได้รูปแบบ และแนวทาง/หลักสูตร เพื่อการจัดการชุมชนลดแอลกอฮอล์หลากหลายรูปแบบ เป็นไปตามที่มาของปัญหา และบริบทของพื้นที่ มีการนำใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรของท้องถิ่น ในทุกระดับ ซึ่งความสำเร็จจะต้อง ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ

1. ผู้นำชุมชน (ผู้นำระดับนโยบาย เช่น นายก อบต.)
2. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง(ผู้นำโดยธรรมชาติ มีภาวะผู้นำ)
3. ปัจจัยด้านสถานการณ์ปัญหาาร่วมกัน(สถานการณ์ปัญหาของส่วนรวมที่ส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ เป็นตัวผลักดันให้เกิดความร่วมมือในการขับเคลื่อน)
4. การใช้ทรัพยากรของชุมชน (คนในพื้นที่ ภาครัฐ ภูมิปัญญา) เครือข่ายความสัมพันธ์ระดับเครือข่าย ในท้องถิ่น

9. สรุปผลการวิจัย

9.1 องค์ความรู้และนวัตกรรมจากงานวิจัย

ชุมชนได้แนวทางการสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งมี ปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือและส่งผลให้เกิดความสำเร็จ คือ

1. นโยบายของผู้นำภาครัฐโดยผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดคือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญ อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางการทำงานสมาชิก พนักงาน

เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการกำกับและขับเคลื่อนแนวคิดและวิธีการ รวมทั้งเป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อำนวยความสะดวกในส่วนอื่นๆ การดำเนินงานจะสำเร็จไม่ได้หากขาดความร่วมมือจากผู้บริหารสูงสุดในท้องถิ่น

2. ชุมชนต้องมีผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ผู้นำโดยธรรมชาติของชุมชน ซึ่งเป็นผู้ประสานงาน นำแนวคิดสู่การปฏิบัติ วางแผน สร้างทีมงาน สานประโยชน์ ซึ่งต้องมีคุณลักษณะภาวะผู้นำอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือมีความรู้ ความสามารถ มีความอดทน เสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้านำ และกล้าที่เปลี่ยนแปลง(กัดไม่ปล่อย) สิ่งสำคัญคือเป็นบุคคลสาธารณะของชุมชน ท้องถิ่นที่มีพื้นฐานความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาและสามารถดำเนินงานในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง เช่น ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญ มีพระสงฆ์ นักพัฒนา ได้แก่ พระครูสุภัทรบุณณธาดา เจ้าอาวาสวัดทองเตย เจ้าคณะตำบลนาเจริญ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

3. ชุมชนต้องมีสถานการณ์ปัญหาาร่วมกัน เช่น สูญเสียบุคคลที่ตนรักซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากแอลกอฮอล์ เช่นอุบัติเหตุ การทะเลาะวิวาท ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ ปัญหาการขาดแคลนเงิน การหย่าร้าง ปัญหาครอบครัว จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันนโยบาย แนวคิด ร่วมกันระหว่างชุมชนเพื่อเป็นการจัดการปัญหาและส่งผลอย่างเป็นรูปธรรม

4. ชุมชนต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ การเรียนรู้เป็นการเปิดใจ เพื่อที่จะเข้าใจ การเอาตนเองและบุตรรอบข้างร่วมศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะพบว่าจะมีความเข้าใจสาเหตุสภาพปัญหา ผลกระทบ ทำให้เกิดความรู้สึกเห็นใจ ผลที่เกิดจากประสบการณ์ของผู้สูญเสีย ทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการขับเคลื่อนการทำงาน และมีเป้าหมายที่ชัดเจน ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ชุมชนต้องการประชาสัมพันธ์ และมีการจัดกิจกรรมกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นพันธสัญญาทางใจ ชุมชนที่ประสบความสำเร็จจะเห็นได้ว่าการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารและการจัดกิจกรรมกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นการกระตุ้นให้คนในชุมชนตระหนักรู้ และอยู่ในบรรยากาศตลอดเวลา จนเกิดเป็นพันธสัญญาทางใจ เกิดความละอาย และค่อยๆ หลีกห่างจากแอลกอฮอล์ในที่สุด

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจนได้แก่

1. ตำบลนาเจริญ อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี มีการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาเจริญ เพื่อให้การสนับสนุนงานศพปลอดเหล้าปลอดอบายมุข จากการกำหนดและพัฒนานโยบายร่วมกับตำบลนาเจริญ เกิดร้านค้าคุณธรรม 17 ร้านค้า ห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี และห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันพระและวันสำคัญๆ กลุ่มอาชีพปลอดน้ำเมาลดรายจ่ายสร้างรายได้งานศพงานบุญปลอดน้ำเมา หมู่บ้านต้นแบบในการขับเคลื่อนการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เครือข่ายพระสงฆ์ไม่รับกนิมนต์ล้างงานไม่ปลอดเหล้าและไม่ให้ศีลครบ 5 ข้อ ทั้งนี้เพื่อลดจำนวนผู้ดื่ม สูการสร้างกฏกติการ่วมกัน

2. วัดทุกวัด (จำนวน 9 แห่ง) ในเขตตำบลนาเจริญ ไม่รับกนิมนต์หากงานมงคลหรืองานอวมงคลนั้น มีการจัดเลี้ยงด้วยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3. มีบุคคลต้นแบบจากการร่วมคัดเลือกบุคคลต้นแบบปลอดน้ำเมาจาก 11 หมู่บ้าน โดยคัดเลือกผู้ที่ไม่เคยดื่มเลย และคัดเลือกจากผู้ที่เคยดื่มและเลิกแล้ว อย่างน้อย 2 ปี ขึ้นไป มีบุคคลต้นแบบเลิกเหล้าตลอดชีวิต จำนวน 33 ร่วมแสดงปฏิญาณตนในวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา และวันสำคัญต่างๆ เช่นวันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ ในการขับเคลื่อนนี้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ การสร้างจิตสำนึกในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลด เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญได้ร่วมกับเครือข่ายพระสงฆ์มอบเกียรติบัตรเพื่อเชิดชูเกียรติเป็นกำลังใจและแรงกระตุ้นในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างเครือข่ายต้นแบบปลอดน้ำเมา องค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญได้จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน โรงเรียนและเครือข่ายพระสงฆ์ เช่น ลด ละ เลิก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันเข้าพรรษา ออกพรรษา การส่งเสริมให้สถานศึกษามีกิจกรรมเรียนรู้พิษภัยสุราจากกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจริงเช่น กลุ่มทานตะวันสู่น้ำเมาสุ่เอดส์ เพื่อขยายผลสู่ผู้ปกครองในชุมชน ให้เกิดบุคคลตัวอย่าง หรือครอบครัวตัวอย่างขึ้น หลังกจากเลิกเหล้ามานี้ สุขภาพดีขึ้น ครอบครัวมีความสุขขึ้น รู้สีกว่าคนรอบข้างไม่รังเกียจ มีความสุข และคิดเลิกเหล้าตลอดชีวิต และปัจจุบันมีผู้เลิกเหล้าตลอดชีวิตจำนวน 144 คน

4. มีการออกข้อประกาศข้อบังคับร่วมกันในทุกหมู่บ้าน เกี่ยวกับเรื่องการดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่สาธารณะ และงานประเพณี ต่างๆ

5. งานบุญประเพณี ถือเป็นข้อปฏิบัติและรับรู้ร่วมกันว่าไม่มีแอลกอฮอล์ เช่นงานบุญปลอดเหล้า โดยปฏิบัติกันทั่วไปในทุกหมู่บ้าน

6. ไม่มีเหตุทะเลาะวิวาทในชุมชนเกิดขึ้น เช่นงานกีฬา งานบุญบั้งไฟ เนื่องจากมีกติกาชุมชนกำกับ

7. ตำบลนาเจริญ ประกาศเป็นตำบลต้นแบบชุมชนปลอดเหล้า

นวัตกรรมหรือองค์ความรู้เด่นของแผนงาน/งานวิจัย

นวัตกรรมการลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน คือ วิธีการบริหารจัดการตนเองของชุมชนเพื่อการลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตำบลนาเจริญมีวิชาหลักเพื่อการรณรงค์ลดแอลกอฮอล์เกิดขึ้น ได้แก่

วิชาหลักที่ 1 การกำหนดนโยบายและกฎกติกาชุมชน ประกอบด้วยวิชาย่อย 2 วิชา คือ

วิชาย่อยที่ 1 พัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่

วิชาย่อยที่ 2 หมู่บ้านต้นแบบ

2.1 หมู่บ้านต้นแบบการปรับปรุงและควบคุมจุดเสี่ยง

2.2 หมู่บ้านต้นแบบอาชีพปลอดน้ำเมา

2.3 หมู่บ้านต้นแบบงานศพปลอดเหล้า

วิชาหลักที่ 2 กลไกการพัฒนาศักยภาพชุมชนเข้มแข็ง ประกอบด้วยวิชาย่อย 2 วิชา คือ

วิชาย่อยที่ 1 การสร้างต้นแบบปลอดเหล้า

1.1 เรียนรู้บุคคลต้นแบบเลิกเหล้า

1.2 เรียนรู้ผู้นำต้นแบบ

1.3 เรียนรู้ต้นแบบเยาวชน (สภาเด็กและเยาวชน)

1.4 เรียนรู้ร้านค้าต้นแบบ

วิชาย่อยที่ 2 การดูแลสุขภาพโดยชุมชน

2.1 กลุ่มทานตะวันสู้เหล่าสู้เอตส์

วิชาหลักที่ 3 คุณธรรมและการเรียนรู้วิถีชุมชนปลอดภัย ประกอบด้วยวิชาย่อย 2 วิชา คือ

วิชาย่อยที่ 1 ศาสนธรรมนำชุมชน

1.1 การสร้างเงื่อนไขในการขับเคลื่อนการลด ละ เลิก เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของพระสงฆ์

1.2 การสร้างเครือข่ายพระสงฆ์

วิชาย่อยที่ 2 โรงเรียนนำชุมชน

2.1 หลักสูตรสื่อการเรียนการสอนสู่ชุมชน (การทำสื่อการเรียนการสอนเด็กสู่ชุมชน และการบูรณาการเรื่องแอลกอฮอล์เข้าหลักสูตรการเรียนทั้งวิชาหลักและวิชาเสริม)

วิชานวัตกรรมขับเคลื่อนพื้นที่ ทั้งหมด 1 วิชา เป็นการจัดการพื้นที่ที่ต่อยอดและขยายผล ประกอบด้วยนวัตกรรมที่ 1 เทคนิคการดูแลสุขภาพผู้บริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลนาเจริญ)

ซึ่งทุกวิชาเป็นการบูรณาการนำใช้ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ของชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้ทรัพยากรทั้งภาคประชาชน และรัฐ (บ้าน) ภาคศาสนา(วัด) และภาคการศึกษา(โรงเรียน) รวมเรียกว่า นวัตกรรมลดแอลกอฮอล์ตามหลัก “บวร”

ผลจากการดำเนินงานพบว่าชุมชนท้องถิ่น มีการดำเนินงานและเกิดคุณค่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

เงื่อนไขด้านความรู้ ชุมชนท้องถิ่นได้มีการสร้างความรู้ของตนเอง ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและประชาคม รวมทั้งใช้ภูมิปัญญาและทุนทางสังคมของท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดความรู้ของชุมชน เช่น มีกฎกติกาและระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่จัดทำขึ้นร่วมกันของชุมชนในเขตตำบลนาเจริญ อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี มาบังคับใช้ให้เกิดผลในพื้นที่ของเครือข่าย การให้สวัสดิการการกำหนดบทลงโทษ สร้างมาตรการชุมชนกำหนดพื้นที่สร้างสรรค์ไม่ซื้อไม่ขายไม่ดื่ม ตามกติกาชุมชนและตามกฏหมายกำหนด แก้ไขปัญหาด้านสุขภาพลดปัจจัยเสี่ยงโรคที่เกิดจากการดื่มสุรา การลดค่าใช้จ่ายจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์การจัดงานต่างๆ ผู้นำทุกฝ่ายและคณะกรรมการในการขับเคลื่อนการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์สอดคล้องดูแลให้เป็นไปตามกติกาของชุมชน โดยมีการลงโทษที่ชัดเจนและจริงจังมีการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลที่ปฏิบัติตามกติกาว่าจะเป็นบุคคลต้นแบบครอบครัวต้นแบบกลุ่มสร้างอาชีพต้นแบบปลอดภัยมา องค์กรต้นแบบและงานบุญงานประเพณีปลอดภัยมา

เงื่อนไขด้านคุณธรรม มีผู้นำต้นแบบซึ่งเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ เป็นต้นแบบด้านการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เทคนิคการปฏิเสธวงเหล้า เรียนรู้แนวคิด หลักการ การขับเคลื่อนของผู้นำต้นแบบเป็นแนวทางพัฒนาตนเองสู่การเลิกดื่มแอลกอฮอล์และการเป็นนักรณรงค์สู่การขับเคลื่อนการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ คุณธรรมที่เกิดจากผู้นำ เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การเป็นแบบอย่าง ความเสียสละ

ความอดทน ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความรัก ความเมตตา การให้ออกาส การช่วยเหลือ ซึ่งคุณธรรมนั้นเกิดกับนักวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับ จึงสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมได้อย่างสัมฤทธิ์ผล เป็นการหลอมรวมแบบค่อยเป็นค่อยไป เข้าใจปัญหาและมีการใช้ปัญญาร่วม เกิดการกระบวนกรมีส่วนร่วม ประชุมประชาคมเพื่อการจัดการปัญหา ความยั่งยืนในการรณรงค์เรื่องแอลกอฮอล์จำเป็นต้องส่งต่อเยาวชนต้นแบบสู่ชุมชนปลอดภัยที่ยั่งยืน โดยเฉพาะบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนบ้านโนนจิก ตำบลนาเจริญ ที่สร้างเยาวชนให้เรียนรู้ เข้าใจ เรียนรู้จากกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การบูรณาการแนวทางลดเหล้ากับโครงการ/หลักสูตรเพื่อการเรียนรู้ การมีร้านค้าต้นแบบ ทำให้เห็นความพอประมาณ ไม่โลภ ไม่หากินกับอบายมุข ความทุกข์ร้อนของผู้อื่น เป็นพื้นฐานของคุณธรรม และความสุขในการอยู่ร่วมกันของสังคมแห่งอนาคต รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคคลรอบข้าง ซึ่งการกำหนดคุณสมบัติร้านค้าคุณธรรม รูปแบบของกิจกรรม การประสานงานเพื่อให้ความรู้ด้านกฎหมาย พ.ร.บ. แอลกอฮอล์หลักแนวความคิดการขับเคลื่อนเครือข่ายคุณธรรม แนวทางการสร้างกฎกติกาไม่ขายสินค้าที่มีแอลกอฮอล์ในวันพระ และวันสำคัญๆ ร่วมกันของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการ

ผลจากการดำเนินงานในชุมชนพบว่ามีความสงบสุขเพิ่มขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย ในการดำเนินงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกันมาขอคำแนะนำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบการดำเนินงานแนวทางการลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชนเพื่อสังคมมีสุขของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จุดเด่น คือ ท้องถิ่นและชุมชนได้รูปแบบและแนวทาง/หลักสูตร เพื่อการจัดการชุมชนลดแอลกอฮอล์หลากหลายรูปแบบ เป็นไปตามที่มาของปัญหาและบริบทของพื้นที่ มีการนำใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรของท้องถิ่น ในทุกระดับ ซึ่งความสำเร็จจะต้องประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบหลักคือ

1. ผู้นำชุมชน (ผู้นำระดับนโยบาย เช่น นายก อบต.)
2. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง(ผู้นำโดยธรรมชาติ มีภาวะผู้นำ)
3. ปัจจัยด้านสถานการณ์ปัญหาาร่วมกัน(สถานการณ์ปัญหาของส่วนรวมที่ส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่เป็นตัวผลักดันให้เกิดความร่วมมือในการขับเคลื่อน)
4. การใช้ทรัพยากรของชุมชน (คนในพื้นที่ ภาครัฐ ภูมิปัญญา) เครือข่ายความสัมพันธ์ระดับเครือข่ายในท้องถิ่น

จุดที่ควรพัฒนา

1. ยกย่องส่งเสริมบุคคลที่เป็นต้นแบบสนับสนุนการลดเหล้าในชุมชนให้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการนี้ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงผู้นำในอนาคต หากผู้นำระดับนโยบายไม่ให้ความสำคัญต่อแนวทางบรรลลดเหล้า
2. พระสงฆ์ในท้องถิ่น ควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มพระสังฆพัฒนาในระดับประเทศมากขึ้น
3. หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานทุนวิจัย ควรสนับสนุนทุนบูรณาการความร่วมมือระหว่างบรรเพื่อลดเหล้าให้สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่ออบรม-กลุ่มเกล้าให้เกิดการซึมซับจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นวัฒนธรรมชุมชนปลอดภัยในอนาคต

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลังจากสิ้นสุดโครงการเพื่อต่อยอดขยายผล

1. จัดโครงการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยและงานบุญประเพณีปลอดภัย โดยการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ จัดเวทีสัญจร คืบความรู้ และใช้กิจกรรมส่งเสริมเพื่อการขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นๆทั่วประเทศ
2. จัดโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาชุมชน ค้นหาอัตลักษณ์ท้องถิ่น สร้างชื่อเสียง เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ กาย ใจ ขยายเครือข่ายชุมชนลด ละ เลิก แอลกอฮอล์

ผลการสังเคราะห์ระบบบริหารงานวิจัยและพันธกิจสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

การดำเนินงานวิจัยร่วมกับ สสส. (สำนัก ๓) ในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้ให้สถาบันวิจัยและพัฒนาเป็นหน่วยงานกำกับดูแล และบริหารจัดการงานวิจัยให้มีคุณภาพ ด้วย ๒ ระดับ คือ

1. ระดับนโยบายมหาวิทยาลัย การสนับสนุนการดำเนินงานของนักวิจัย กล่าวคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ได้จัดทำได้จัดทำคำสั่งคณะกรรมการดำเนินงานวิจัยภายใต้ความร่วมมือ สสส.(สำนัก ๓) เพื่อให้ นักวิจัยใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดภาระงานวิจัยในมหาวิทยาลัย ได้จัดทำคำสั่งให้นักวิจัยดังกล่าว จัดตารางบรรยายให้มีชั่วโมงว่างในทุกวันศุกร์ เพื่อให้ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานวิจัยได้อย่างต่อเนื่อง และได้ ดำเนินการฝึกอบรมเสริมทักษะด้านการนำใช้ข้อมูล TCNAP, RECAP การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล การแลกเปลี่ยนข้อมูล การถอดบทเรียนในพื้นที่ให้นักวิจัย และมีแผนในการติดตามงานวิจัยทุกเดือนอย่างต่อเนื่อง

2. ระดับนักวิจัย โดยคณะนักวิจัยได้ร่วมกันออกแบบการดำเนินงานวิจัยในพื้นที่ตำบลนาเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี โดยจัดให้มีคณะทำงานในพื้นที่ร่วมกับข้อมูล นอกจากนั้นยังจัดให้มี คณะทำงานจากหลากหลายสาขาวิชาเพื่อให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการศาสตร์ในพื้นที่ดำเนินงานวิจัย นักวิจัยจะร่วมกันออกแบบและวางแผนการดำเนินงานวิจัยร่วมกับคณะวิจัยชุดโครงการอีกครั้งหนึ่ง จึงมี รูปแบบ 3 องค์ประกอบร่วมในโครงการ คือ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทีมวิจัยวิชาการ (นักวิจัยของมหาวิทยาลัย) นักศึกษาร่วมโครงการ และบุคลากรในพื้นที่วิจัย (ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่) ดังนั้น จึงทำให้ทีมนักวิจัยมีการออกแบบวิธีการดำเนินงานวิจัยที่สอดคล้องกับการทำงานในพื้นที่ตำบลนาเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

โดยชุมชนที่เป็นพื้นที่ศึกษานี้มีการซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กันทั่วไป งานบุญประเพณีก็มีการ เลี้ยงสังสรรค์กันด้วยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กันทุกงาน จนทำให้ญาติพี่น้องของผู้นำชุมชน และญาติของ พระสงฆ์ในวัดต้องเสียชีวิตจากการดื่มแอลกอฮอล์ จนเป็นสาเหตุของปัญหาสังคมต่างๆอาทิเช่น ปัญหาการ ทะเลาะวิวาท ปัญหาการใช้ความรุนแรงกับเด็กและสตรี ปัญหาการสูญเสียชีวิตเนื่องจากอุบัติเหตุ ปัญหา เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของสมาชิกในสังคม ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว สังคม ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง ได้รับผลกระทบทั้งความสูญเสียทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิต อีกทั้งแอลกอฮอล์ยังเป็นสาเหตุ สำคัญให้เกิดปัญหาในด้านอื่นๆตามมามากมาย ขณะเดียวกันบุตรหลานของเจ้าของร้านค้าในชุมชนก็มี พฤติกรรมลักขโมยเหล้าไปดื่มกินกับกลุ่มเพื่อน สร้างปัญหาให้กับชุมชนทั้งการทะเลาะวิวาทในชุมชนของ ตนเองและชุมชนใกล้เคียงซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหาาร่วมกันของชุมชน ทำให้ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และร้านค้า ในชุมชนลุกขึ้นมาประกาศนโยบายแนวปฏิบัติร่วมกันว่า ต่อไปชุมชนบ้านนาเจริญจะเป็นชุมชนต้นแบบปลอดภัย เหล้า ภายใต้ความร่วมมือจากทุกหน่วยงานในชุมชน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โรงเรียน วัด

ร้านค้าในชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) ตำรวจ เป็นต้น แต่ละหน่วยงานมาร่วมกัน ออกแบบการดำเนินงานในพื้นที่คือ การจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ การจัด กิจกรรมหนุนเสริม การร่วมสังเคราะห์ข้อมูล การศึกษาดูงาน และการถอดบทเรียนร่วมกันกับบุคลากร ชุมชน กลุ่มสัมมาชีพต่างๆที่เกี่ยวข้องในโครงการ

เกิดชุมชนจัดการตนเองด้านการลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ ร้านค้าในชุมชนร่วมกันไม่ขาย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้านไม่รับกิจนิมนต์หากงานนั้นมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือ หากปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พระสงฆ์ก็จะมอบปัจจัยร่วมทำบุญฌาปนกิจให้ญาติพี่น้องด้วย โรงเรียนและ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเจริญร่วมกันรณรงค์อย่างต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน ได้แก่

- 1) ร้านค้าทุกร้านในชุมชนไม่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำหน่าย
- 2) วัดทุกวัดในตำบลนาเจริญ ไม่รับกิจนิมนต์หากงานนั้นมีการเลี้ยงด้วยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือ หากปลอดแอลกอฮอล์ พระสงฆ์ท่านจะร่วมเป็นเจ้าภาพด้วย
- 3) อบต.เป็นแกนนำสำคัญในการลด ละ เลิกการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งตำบล
- 4) มีการออกข้อบังคับหรือกติกาชุมชนร่วมกันในกลุ่มสัมมาชีพ และในชุมชน หากมีเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์จะต้องถูกปรับ
- 5) งานบุญประเพณีจะต้องขึ้นป้าย “งานบุญปลอดเหล้าทุกงาน”
- 6) มีอุบัติเหตุลดลงอย่างต่อเนื่อง
- 7) ไม่มีเหตุทะเลาะวิวาทในชุมชนเกิดขึ้น

ผลจากการดำเนินงานในชุมชน พบว่า มีความสงบสุขเพิ่มขึ้น เกิดเครือข่ายการดำเนินงานที่มีลักษณะ ไกล่เกลี่ยกันมาขอดูงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบการจัดการตนเองดังกล่าว

10. อภิปราย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ **ข้อค้นพบที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปราย** คือ การที่ชุมชนได้แนวทางการ สร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งมีปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความร่วมมือ และส่งผลให้เกิดความสำเร็จ ทั้งผู้นำภาครัฐที่เป็นผู้กำหนดนโยบายและน่านโยบายไปปฏิบัติซึ่งต้องเป็นผู้ที่เห็น ความสำคัญและเอาใจใส่อย่างจริงจังต่อการขับเคลื่อนการลดเหล้าของชุมชน ซึ่งสมควรที่ชุมชนต้องมีการ เตรียมพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงผู้นำในอนาคต นอกจากนั้นการมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หมายถึงผู้นำโดย ธรรมชาติของชุมชน ทำหน้าที่ประสานงานการนำแนวคิดสู่การปฏิบัติ วางแผน สร้างทีมงาน สานประโยชน์ มี คุณลักษณะภาวะผู้นำอย่างสมบูรณ์ ทั้งความรู้ ความสามารถ ความอดทน เสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้านำ กล้าเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลสาธารณะ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาและสามารถทำงานในพื้นที่ได้อย่าง ต่อเนื่อง โดยเฉพาะพระสงฆ์นักพัฒนา ขณะเดียวกันชุมชนเองก็ต้องมีสถานการณ์ปัญหาาร่วมกัน เช่น การ สูญเสียบุคคลที่ตนรัก การทะเลาะวิวาท หนีสิน การหย่าร้าง ปัญหาครอบครัว เหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้เกิด

การจัดการปัญหาาร่วมกันระหว่างชุมชนเพื่อเป็นการจัดการปัญหาและส่งผลอย่างเป็นรูปธรรมได้ ดังนั้น การมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดีนี้ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายสุรพล สายพันธ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี (2560) ที่มองนโยบายการมีส่วนร่วมในการทำความดีร่วมกัน โดยประกาศรณรงค์ดลเหล่าช่วงเข้าพรรษาเพื่อปฏิญาณตนงดเหล้า เพราะกิจกรรมหลายอย่างที่นำมาต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกภาคส่วน จึงสามารถประสบความสำเร็จ โดยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้บริหารท้องถิ่น จะต้องเป็นผู้นำในการงดเหล้าและถ้าหากทำงานแล้วไม่ได้ผลก็อาจใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดคือสั่งปลดเพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการแก้ปัญหากันอย่างจริงจัง และสอดคล้องกับ นายแพทย์คานวณ อึ้งชูศักดิ์ กรรมการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2559) ที่กล่าวว่า การทำงานรณรงค์ให้ประชาชนงดเหล้าได้สำเร็จ จะต้องเกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของผู้นำชุมชน ผู้นำในพื้นที่เป็นต้นแบบให้กับคนในชุมชน เหตุนี้ กระทรวงมหาดไทย ร่วมกับสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้จัดพิธีมอบโล่เชิดชูเกียรติให้แก่นายอำเภอและผู้บริหารท้องถิ่นงดเหล้า ลดปัจจัยเสี่ยง ประจำปี 2558-2559 ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นผู้ที่มีผลงานสนับสนุนการรณรงค์งดเหล้า ลดปัจจัยเสี่ยงอย่างโดดเด่น และดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ชุมชนต้องมีการเรียนรู้และเปิดใจอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เข้าใจสาเหตุ สภาพปัญหา ผลกระทบ จึงจะเกิดแรงบันดาลใจในการขับเคลื่อนการทำงานและมีเป้าหมายที่ชัดเจนได้ และขณะเดียวกัน การประชาสัมพันธ์และการจัดกิจกรรมกระตุ้นอย่างต่อเนื่องย่อมทำให้เกิดเป็นพันธสัญญาทางใจ กระตุ้นให้ตระหนักรู้ เกิดความละอาย และค่อยๆ หลีกห่างจากแอลกอฮอล์ในที่สุด

ในส่วนของแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการลดเหล้าเพื่อแก้ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรูปแบบของคู่มือหรือหลักสูตรที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการบูรณาการองค์ความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถต่างๆของสมาชิกในชุมชนร่วมกันออกแบบ เป็นการถอดบทเรียนจากการปฏิบัติจริง จึงทำให้เห็นปัญหา ข้อขัดข้อง และแนวทางปรับปรุงกระบวนการให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละชุมชนได้

11. ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1) ความสำเร็จของโครงการวิจัยนี้เกิดจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนทั้งผู้กำหนดนโยบายภาครัฐ และผู้นำทางธรรมชาติ ดังนั้น จึงควรบูรณาการบทบาทหน้าที่ของผู้นำทางธรรมชาติและผู้นำที่เป็นผู้กำหนดนโยบายให้สามารถขับเคลื่อนโครงการบวรลดเหล้าร่วมกัน เพราะผู้นำทั้งสองประเภทต่างมีพลังอำนาจในการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนได้

1.2) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจากความร่วมมือของชุมชน ควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัย ต่อเนื่อง และมีความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละชุมชน

2) ข้อเสนอเชิงนโยบาย

2.1) ภาครัฐควรสนับสนุนบทบาทของพระสงฆ์พัฒนาในพื้นที่ในการขับเคลื่อนโครงการบวรลดเหล้าโดยบูรณาการกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบมากขึ้น

2.2) สถาบันการศึกษาควรกำหนดให้คู่มือ/หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจากความร่วมมือของชุมชน เป็นหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการศึกษาเรียนรู้หรือนำไปบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน โดยถือเป็นหลักสูตร การเรียนรู้สำคัญอีกวิชาหนึ่ง

3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

3.1) ควรศึกษาการยกระดับแนวทางบรรลุดเกล้าทุกระบวนกรแบบผสมสานวิธี เพื่อหาทาง พัฒนาต่อยอดที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ปลอดภัยดีมีแอลกอฮอล์อย่างยั่งยืน

3.2) ควรศึกษาแนวทางเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงพหุมิติต่อการขับเคลื่อน โครงการบรรลุดเกล้าในอนาคต